

Aleksandra Zienkiewicz

Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Geografii i Studiów Regionalnych, ul. Partyzantów 27, 76-200 Słupsk, Polska;
e-mail: aleksandra.zienkiewicz@apsl.edu.pl

ROLA CZYNNIKÓW OTOCZENIA INSTYTUCJONALNEGO W ZAGOSPODAROWANIU TURYSTYCZNYM ETNOREGIONU KASZUBSKIEGO

Зенкевич А. Роль факторов институциональной среды в туристском освоении Кашубского региона. Целью данной статьи является анализ роли отдельных субъектов (ассоциации, административные учреждения, организации туристского бизнеса) регионального туристского рынка в рекреационном освоении Кашубского региона. Показана организационно-функциональная структура общих ассоциаций и их региональных филиалов, а также неправительственных организаций, действующих в основных сегментах туристского рынка. Раскрыты особенности функционирования и структура хозяйствующих субъектов туристского рынка, степень их участия в формировании туристского продукта региона, а также уровень развития предпринимательства в регионе.

Zienkiewicz A. **Role of factors of institutional environment in the tourist development of the Kashuba region.** The purpose of this article is to analyze the role of individual subjects (associations, administrative institutions, organizations of tourist business) of the regional tourist market in the recreational development of the Kashuba region. The organizational and functional structure of general associations and their regional branches, as well as non-governmental organizations operating in the main segments of the tourist market, is shown. Features of functioning and structure of economic subjects of the tourist market, the degree of their participation in the formation of the tourist product of the region, as well as the level of entrepreneurship development in the region are revealed.

Słowa kluczowe: stowarzyszenia, plan imprez turystycznych, lokalny rynek turystyczny powiat kartuski, Kaszuby

Ключевые слова: ассоциации, план туристских акций, региональный туристский рынок, картузский уезд, Кашубы

Key words: associations, the plan of tourist actions, the regional tourist market, the Kartuzy district, Kashuba

Zarys treści

Celem artykułu jest analiza roli różnych podmiotów (stowarzyszeń, urzędów administracyjnych, organizacji branży turystycznej) w zagospodarowaniu turystycznym regionu kaszubskiego. Przeanalizowana została organizacyjna i funkcjonalna struktura ogólnych stowarzyszeń turystycznych i ich filii regionalnych, a także organizacje pozarządowe działające w głównych segmentach rynku turystycznego. Przedstawiono cechy funkcjonalne i strukturalne podmiotów gospodarczych rynku turystycznego, zakres ich udziału w kształtowaniu lokalnego produktu turystycznego, a także poziom rozwoju przedsiębiorczości w regionie.

WPROWADZENIE

Zmiany struktur społecznych często dotyczą pojawienia się nowych instytucji (np. związanych z rozwojem „przemysłu turystycznego”) oraz wywołują zmiany w już istniejących strukturach. Jednym z ważniej-

szych następstw społeczno-ekonomicznych turystyki jest także aktywizacja gospodarki danego obszaru (KOWALCZYK, 2001; PIROZHNIK, 2006; JAŻEWICZ, 2009).

Jeżeli nawet zdarza się, że dana jednostka, np. gmina, nie ma możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, zazwyczaj najlepszym rozwiązaniem może być intensyfikacja gospodarki turystycznej. Jest to o tyle możliwe, że nawet przy pozornym braku możliwości rozwoju obszaru ze względu na słabe warunki naturalne, możliwe jest tworzenie produktów turystycznych lub innych atrakcji, które przyciągną turystów. Rozwój turystyki zaś przyczyni się do ogólnego rozwoju danej jednostki administracyjnej. M. DRZEWIECKI (1980, s. 9) zauważa ponadto, że „... brak naturalnych i antropogenicznych zasobów niezbędnych do rozwoju intensywnych form osadnictwa i gospodarki narodowej w warunkach naszej strefy klimatycznej oznacza obecność walorów korzystnych do rozbudowy funkcji turystycznej (lasy, wody, nieużytki). Co więcej, brak zasobów ekono-

micznych daje gwarancję niezakłóconego przez industrializację i urbanizację rozwoju tej funkcji w przyszłości”.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie różnorodnych podmiotów branży turystycznej w zagospodarowaniu rekreacyjnym regionu fizycznogeograficznego – Pojezierza Kaszubskiego (AUGUSTOWSKI, SYLWESTRZAK, 1979) na przykładzie powiatu kartuskiego, który w całości wchodzi w skład wspomnianego regionu. W artykule zaprezentowano w szcze-

gólności działalność instytucji, organizacji i przedsiębiorstw turystycznych działających na terenie powiatu kartuskiego. Działają bowiem liczne instytucje i organizacje, które odgrywają niekiedy dużą rolę w rozwoju turystyki. W 2011 r. na terenie powiatu zarejestrowanych było ogółem 196 stowarzyszeń, w tym stowarzyszenia zwykłe (24), oddziały terenowe stowarzyszeń (13), organizacje pozarządowe (159). (tab. 1).

Tabela 1. Stowarzyszenia zlokalizowane na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r.

Таблица 1. Ассоциации, расположенные в Картузском уезде 2011 году

Table 1. Associations located in the Kartuzy district in 2011

Gmina	Stowarzyszenia zwykłe	Oddziały terenowe stowarzyszeń	Organizacje pozarządowe	Suma
Powiat kartuski	24	13	159	196
Chmielno	1	-	6	7
Kartuzy	10	11	45	66
Przodkowo	0	-	7	7
Sierakowice	0	2	11	13
Somonino	1	0	17	18
Stężyca	3	-	23	26
Sulęczyno	-	-	8	8
Żukowo	9	-	42	51

Źródło: Rejestry stowarzyszeń działających na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. Starostwo Powiatowe w Kartuzach. Opracowanie własne.

Stowarzyszenia te mają różne profile działalności i wpływają na rozwój turystyki w powiecie zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Najwięcej stowarzyszeń ogółem miała w badanym roku gmina Kartuzy (66 instytucji) oraz gmina Żukowo (51). Najmniej tego typu organizacji znajdowało się w gminach Chmielno oraz Przodkowo (po 7).

MATERIAŁ I METODY

Podjęta problematyka opracowania, ze względu na swą specyfikę, wymagała doboru określonych metod i technik badawczych. W artykule zostały wykorzystane metody opierające się na informacjach wtórnych, zawartych w spisach i rejestrach udostępnionych przez rozmaite instytucje, takie jak: urzędy gmin, Starostwo Powiatowe w Kartuzach, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie. Do analizy zebranego materiału posłużyły miary statystyczne w postaci wskaźników opisujących badane zjawiska, m. in. dotyczyły one struktury podmiotów gospodarki narodowej, w tym podmiotów powiązanych z turystyką, oraz przedsiębiorczości. Zastosowane metody statystyczne powiązane z metodą kartograficzną. Wizualną formą prezentacji danych są tabele, wykresy i kartogramy.

ROLA STOWARZYSZEŃ ZWYKŁYCH W ZAGOSPODAROWANIU TURYSTYCZNYM KASZUB

Na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. znajdowały się 24 stowarzyszenia zwykłe. Organizacje tego typu są uproszczoną formą stowarzyszeń: nie mają one osobowości prawnej, ale posiadają zdolność prawną. Zazwyczaj do założenia tego rodzaju stowarzyszenia wystarczą trzy osoby oraz przygotowany regulamin i wyznaczony reprezentant. W myśl „Ustawy o stowarzyszeniach” poprzez organizowanie się w stowarzyszenia zwykłe realizowane są głównie cele społeczne¹.

Najwięcej stowarzyszeń tego typu miało swoją siedzibę w Kartuzach (10) oraz w Żukowie (9). Stowarzyszenia te miały zróżnicowaną działalność. Bardzo często zajmowały się one kilkoma różnymi dziedzinami. Według rodzaju prowadzonej działalności

¹ Ustawa Prawo o stowarzyszeniach z 7 kwietnia 1989 r., Dz. U. 1989, Nr 20, poz. 104 ze zmianami. Ostatnia zmiana: Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych innych ustaw, poz. 1923.

największy odsetek stanowiły instytucje zajmujące się aktywnością, integracją i pomocą społeczną: 20,4% (11 stowarzyszeń), szeroko pojętym rozwojem lokalnym i regionalnym: 16,7% (9 organizacji) oraz promocją tradycji, kultury i sztuki: 14,8% (8 organizacji).

Najmniejszy odsetek stanowiły organizacje zajmujące się promocją i profilaktyką zdrowia, proble-

mami społecznymi (na rzecz potrzebujących, w tym bezdomnych) oraz na rzecz mniejszości narodowych: po 1,9% (po 1 organizacji) (rys. 1). Ważną rolę odgrywały organizacje działające na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji oraz ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Tymi problemami zajmowało się łącznie 9 organizacji (16,7%).

Rys. 1. Stowarzyszenia zwykle funkcjonujące na terenie powiatu kartuskiego według rodzaju działalności w 2011 r.

Рис. 1. Общие ассоциации функционирующие в Картузском районе по видам деятельности в 2011 году.

Fig. 1. General associations operating in the Kartuzy district by type of activity in 2011.

Źródło: Rejestr stowarzyszeń zwykłych działających na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. Starostwo Powiatowe w Kartuzach. Opracowanie własne

Przykładem organizacji tego typu jest Stowarzyszenie „Trzy Jeziora” w Chwaszczynie. Zostało ono powołane 22 września 2004 r., a jego głównym Celem jest działalność na rzecz wdrożenia koncepcji zrównoważonego rozwoju na terenie gminy Żukowo – pomiędzy trzema jeziorami: Osowskim, Wysocim i Tuchomskim.

Działania stowarzyszenia opierają się w szczególności na podejmowaniu prac w celu powołania Parku Krajobrazowego „Trzy Jeziora”, obejmującego obszar pomiędzy wspomnianymi akwenami, a także obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej oraz pomników przyrody. Do zadań stowarzyszenia należy również tworzenie ścieżek pieszych, rowerowych, narciarskich, konnych i innych, a także szlaków turystyczno-historycznych

powiązanych z trasami regionalnymi. Inne cele funkcjonowania organizacji, to m. in. podejmowanie działań na rzecz zagospodarowania kąpielisk i plaż nad jeziorami znajdującymi się na terenie gminy Żukowo oraz projektowanego Parku Krajobrazowego „Trzy Jeziora”, podejmowanie szeroko pojętych działań na rzecz ochrony przyrody i środowiska naturalnego, inicjowanie oraz wspieranie działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców regionu i integracja tej społeczności. Pozostałe cele stowarzyszenia to także podejmowanie działań na rzecz podniesienia atrakcyjności turystycznej regionu poprzez promocję turystyki krajoznawczej, kwalifikowanej, agroturystyki oraz tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi.

Realizacja wymienionych celów jest możliwa dzie-

ki organizowaniu różnego rodzaju spotkań, m. in. prelekcji, wystaw, koncertów, prezentacji, wykładów, warsztatów oraz innych imprez. Stowarzyszenie zajmuje się również drukowaniem i kolportażem ulotek i informatorów, jak również tworzeniem serwisów i stron internetowych promujących swoje działania. Instytucja wypełnia swoją misję również dzięki współpracy z osobami i organizacjami o podobnych celach działania, występuje także z wnioskami do właściwych organów administracji rządowej i samorządowej oraz do podmiotów zobowiązanych odnośnym prawem do działania w przypadku naruszenia lub zagrożenia naruszenia środowiska, ładu przestrzennego oraz bezpieczeństwa mieszkańców.

WPLYW ODDZIAŁÓW TERENOWYCH STOWARZYSZEŃ NA ROZWÓJ TURYSTYKI W REGIONIE KASZUB

W powiecie kartuskim nie ma typowego oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, ale działają stowarzyszenia, które zajmują się organizacją imprez turystycznych. Są to Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kartuzach oraz Polski Związek Wędkarski w Kartuzach. Łącz-

nie na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. znajdowało się, jak już wspomniano, 13 terenowych oddziałów stowarzyszeń. Większość z nich zlokalizowanych było w gminie Kartuzy (11), a pozostałe dwie – w gminie Sierakowice.

Ze względu na prowadzoną działalność wydzielono 11 działów, wśród których najczęściej było instytucji zajmujących się działalnością na rzecz niepełnosprawnych (5 – 20,0%), oraz na rzecz kombatantów (4 – 16%) oraz prowadziły działania w kierunku aktywności, integracji i pomocy społecznej bądź promowały tradycje regionalne, kulturę i sztukę (po 3 – po 12,0%); (rys. 2). Najmniejszy odsetek stanowiła działalność edukacyjno-wychowawcza, ochrona dziedzictwa przyrodniczego oraz działalność na rzecz potrzebujących (w tym bezdomnych i bezrobotnych) i rozwijanie talentów i zainteresowań (po 1 organizacji, czyli po 4,0%).

Na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji w analizowanym roku działały 2 organizacje (8,0%). Jedną z nich był Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kartuzach. Stowarzyszenie to swymi początkami sięga 1975 roku i jest jedyną organizacją w Polsce zrzeszającą największą liczbę emerytów, rencistów i inwalidów. Podstawowe działania

Rys. 2. Oddziały terenowe stowarzyszeń funkcjonujące na terenie powiatu kartuskiego według rodzaju działalności w 2011 r.

Рис. 2. Местные отделения ассоциаций, действующие в Картузском районе по видам деятельности в 2011 году

Fig. 2. Local branches of associations operating in the Kartuzy district by type of activity in 2011

Źródło: Rejestr oddziałów terenowych stowarzyszeń działających na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r., Starostwo Powiatowe w Kartuzach. Opracowanie własne

organizacji obejmują poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych. Poprzez realizację swoich

celów statutowych przeciwdziała odosobnieniu, samotności a dalej – marginalizacji tych osób (tab. 2).

Tabela 2. Plan imprez i zajęć Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddziału Rejonowego w Kartuzach na 2011 r.

Таблица 2. План деятельности и основных акций уездного отдела Польского союза пенсионеров и инвалидов в Картузах в 2011 году

Table 2. The plan of activities and major shares of the county department of the Polish Union of Pensioners and Disabled in Kartuzy in 2011

Miesiąc	Impreza
luty	Bal Seniora
maj	Dzień Inwalidy: Msza św. w kościele pw. św. Kazimierza w Kartuzach, spotkanie w Gościńcu Kaszubskim
	Wycieczka do Makarskiej w Chorwacji. Podczas wycieczki planowane były wyjazdy do Splitu, Dubrownika oraz rejs statkiem po Adriatyku
czerwiec	Spotkanie integracyjne emerytów, rencistów i inwalidów w Leśniczówce Mirachowo-Lubygość pod hasłem: „Na spotkanie z latem”
	Wycieczka do Grudziądza z pobytem w tamtejszych wodach termalnych. Drugiego dnia zwiedzanie Świecia – Zamku Krzyżackiego, Chełmna i Kwidzyna
lipiec	Wycieczka do Białegostoku i Białowieży. W programie zwiedzanie Parku Narodowego – Rezerwatu Zwierzyńca, przejazd zabytkową koleją do Cerkwi Świętej Trójcy, przejazd do Choroszy, Grabarki (Święta Góra), a następnie do Drohiczyzna (punkt widokowy na dolinę rzeki Bug)
sierpień	Udział w VII Regionalnym Turnieju Sportowo-Rekreacyjnym Osób Niepełnosprawnych w Pucku
	14-dniowe wczasy rehabilitacyjno-wypoczynkowe w OW. „Perła” w Rewalu
	Wycieczka do Piwnicznej – Zdrój – OW „Zamek” w Beskidzie Śląskim. W programie m. in. zwiedzanie Krakowa, Zakopanego, Czorsztyna, Nidzicy, Szczawnicy, wyjazd na Słowację i na 2 dni do Budapesztu
październik	Wycieczka aktywizacyjna osób w wieku emerytalnym do Leśniczówki Mirachowo-Lubygość, połączona z grzybobraniem i wspólnym ogniskiem z okazji „Podsumowania Lata”
	Międzynarodowy Dzień Seniora w Gościńcu Kaszubskim w Kartuzach
listopad	Spotkanie andrzejkowe w Gościńcu Kaszubskim

Źródło: Informacja PZERI, Gazeta Kartuska, www.gazetakartuska.pl, dostęp dn. 13.04.2014 r.

Dzięki działaniom tego stowarzyszenia, osoby starsze i inwalidzi mają okazję zwiedzania np. krajów śródziemnomorskich, jak Chorwacja, lub krajów ościennych Polski (Bułgaria, Słowacja), ale także organizuje się wyjazdy na teren Kaszub, np. w okolice Mirachowa. Ważnym zadaniem organizacji jest występowanie w sprawach dotyczących zainteresowanych grup do odpowiednich organów państwowych, a także reprezentowanie ich interesów na forum Parlamentu i Komisji Trójstronnej².

Terenowe ogniwo PZERI w Kartuzach (podobnie jak inne oddziały) współdziała z samorządem terytorialnym przy rozwiązywaniu problemów lokalnych społeczności seniorów. Oddział w Kartuzach prowadzi bogatą działalność kulturalną i artystyczną. Jego głównym celem działania (wg rejestru oddziałów terenowych stowarzyszeń Starostwa Powiatowego w Kartuzach) jest organizowanie imprez turystycznych, promocja zdrowia i profilaktyka chorób.

tycznych, promocja zdrowia i profilaktyka chorób.

Kolejnym stowarzyszeniem funkcjonującym na terenie powiatu, zajmującym się turystyką był Polski Związek Wędkarski Okręg Gdański Koło nr 57 w Kartuzach. PZW Okręg Gdański powstał dnia 14 kwietnia 1950 r. na bazie Związku Sportowych Towarzystw Wędkarskich, działającego na terenie Gdańska, Gdyni i Wejherowa. Zakres działań omawianej organizacji obejmuje trzy podstawowe kategorie: gospodarkę rybacką i wędkarską oraz ochronę wód i środowiska naturalnego, trzecia kategoria działań dotyczy natomiast pracy z młodzieżą, sportu i rekreacji³.

Koło PZW w Kartuzach również powstało w latach 50. XX wieku, obecnie liczy ono około 300 członków. Jednym z celów tej jednostki terenowej jest organizowanie imprez turystycznych w zakresie turystycznych

² Strona internetowa PZERI, www.pzeri.org, dostęp dn. 13.04.2014 r.

³ Hoffmann W., Działalność organizacyjna w Kołach i Okręgach. Zarys historii wędkarstwa w Gdańsku. Polski Związek Wędkarski Okręg w Gdańsku, www.pzw.gda.pl, dostęp dn. 14.04.2014 r.

tyki wędkarskiej. Związek organizuje zawody i wyjazdy na zawody dotyczące różnych dyscyplin wędkarskich (podlodowej, spławikowej, spinningowej, muchowej, morskiej, rzutowej), a także inne spotkania o tematyce wędkarskiej (np. pikniki wędkarskie), dzięki czemu możliwe jest rozpowszechnianie turystyki wędkarskiej i połowowej.

ZNACZENIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ROZWOJU TURYSTYKI NA TERENIE POWIATU KARTUSKIEGO

Organizacjami pozarządowymi, w myśl Ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁴ są jednostki pożytku publicznego, które nie są związane z sektorem finansów publicznych i które nie działają w celu osiągnięcia zysku. Takimi organizacjami mogą być osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które utworzone są na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacjami pozarządowymi nie są m. in. partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, jak również samorządy zawodowe, fundacje, których jednym z fundatorów jest Skarb Państwa. Organizacje te w Polsce zazwyczaj funkcjonują jako fundacje i stowarzyszenia.

Na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. zarejestrowanych było 159 organizacji pozarządowych, z których 25 było organizacjami pożytku publicznego, a 15 zostało wpisanych do rejestru przedsiębiorców (rys. 3). Najwięcej organizacji tego typu swoją siedzibę miało w gminach Kartuzy (45) oraz Żukowo (42), a najmniej – w gminie Przdokowo (7).

Największa liczba organizacji zajmowała się rozwojem lokalnym i regionalnym (55 – 21,2%), promocją tradycji, kultury i sztuki (37 – 14,2%) oraz kulturą fizyczną i sportem, jak również działalnością edukacyjno-wychowawczą (po 26 – po 10,0%). Najmniej liczne były organizacje zajmujące się promocją rolnictwa ekologicznego, ochroną praw człowieka i obywatela oraz ochroną praw i pośrednictwem pracy (po 1 – po 0,4%).

Na terenie powiatu zlokalizowanych było 19 organizacji (7,3%), które zajmowały się rozwojem turystyki i rekreacji. Do najważniejszych z nich należy m. in. Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby w Kartuzach. Jest to Lokalna Grupa Działania, która powstała w 1996 r. Jej nadrzędnym celem jest podejmowanie wspólnych akcji promocyjnych na rzecz rozwoju turystyki i promocji regionu kaszubskiego. Stowarzyszenie to było uczestnikiem m. in. imprez wy-

stawienniczych o zasięgu krajowym i zagranicznym, podczas których prezentowano walory turystyczne i przyrodnicze Kaszub. STK w Kartuzach zajmuje się również publikacją szeregu materiałów promocyjnych, organizowaniem szkoleń i konferencji, jak również realizacją projektów służących rozwojowi Ziemi Kaszubskiej. Organizacja w latach 2004–2006 zrealizowała dwa projekty. Celem pierwszego z nich było zaktywizowanie mieszkańców „Szwajcarii Kaszubskiej” do stworzenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. W drugim projekcie zajęto się realizacją przedsięwzięć opisanych wcześniej we wspomnianej Strategii.

Po roku 2007 środki uzyskane w ramach PROW osi 4 Leader zostały przeznaczone na opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju dla 9 gmin województwa pomorskiego (w tym 8 należących do powiatu kartuskiego): Chmielno, Kartuzy, Przdokowo, Przywidz, Sierakowo, Somonino, Sulęcyno, Stężyca i Żukowo. Całkowita powierzchnia objętego LGD wynosi 1 250 km² i stanowi 6,8% całej powierzchni województwa pomorskiego. Strategia ta zakłada wsparcie dla działań podejmowanych przez mieszkańców i instytucje publiczne mające służyć poprawie jakości życia na terenie działalności organizacji.

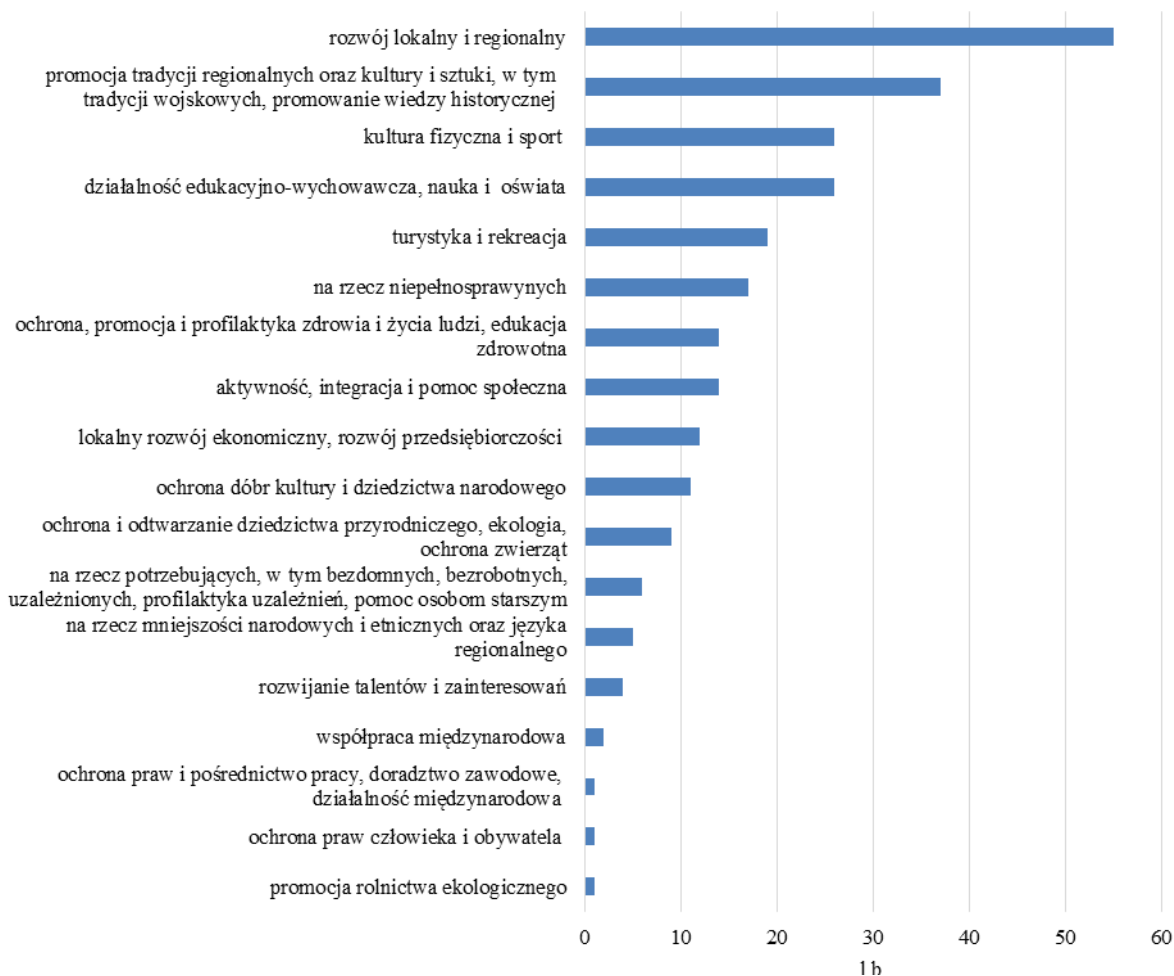
Istotne znaczenie ma również Lokalna Organizacja Turystyczna „Szczyt Wieżycy”, która została wpisana do rejestru stowarzyszeń w 2003 r. i w tym czasie przyczyniła się do powstania znanego w Polsce Centrum Edukacji i Promocji Regionu w Szymbarku. Działalność tej organizacji opiera się głównie na możliwości zwiedzania zbiorów tego centrum, w skład których wchodzi budowle drewniane, m. in.: Dom Harcerza, Dom Sybiraka, Dom Powstańca Polskiego z Adampola, oryginalna chata kaszubska oraz osławiony „Dom do Góry Nogami”.

Głównym celem utworzenia placówki była chęć stworzenia miejsca o charakterze turystyczno-edukacyjnym przez inicjatorów organizacji, jak również kultywowanie tradycji narodowych i historycznych. Ważnym aspektem w stworzeniu organizacji była likwidacja bezrobocia, ożywienie wsi Szymbark i ogólna promocja Kaszub.

Inną rolę odgrywa Stowarzyszenie Ruchu Agroturystycznego „U Źródeł Słupi” w Sierakowicach, które powstało w 2002 r. i zajmuje się promocją turystyki wiejskiej. Działalność koncentruje się głównie na promocji gospodarstw agroturystycznych.

Omawiana organizacja inicjuje również liczne spotkania i zjazdy, na których właściciele kwater mają możliwość wymiany swoich doświadczeń. Oprócz tego zajmuje się również gromadzeniem i udostępnianiem informacji turystycznej oraz promocją ręko-

⁴ Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. 2017 poz. 573

Rys. 3. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu kartuskiego według rodzaju działalności w 2011 r.
Рис. 3. Неправительственные организации, действующие в Картузском районе по видам деятельности в 2011 году

Fig. 3. Non-governmental organizations operating in the Kartuzy district by type of activity in 2011

Źródło: Rejestr organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu kartuskiego w 2011 r. Starostwo Powiatowe w Kartuzach. Bazy NGO, www.bazy.ngo.pl, dostęp dn. 12.04.2014 r. Stowarzyszenie Klon/Jawor, www.klon.org.pl, dostęp dn. 6.07.2015 r. Opracowanie własne

działa ludowego. Stowarzyszenie promuje i reklamuje propozycje gospodarstw niezrzeszonych, które działają samodzielnie. Swoje fundusze przeznacza m. in. na wydawanie informatorów, opracowań kartograficznych i reklamę na targach agroturystycznych kwater, np. w Brukseli.

Organizacją funkcjonującą zaś w Somoninie jest Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kultury, Sportu i Turystyki Na Wsi „Przyjazna Wieś Kaszubska”. Organizacja ta powstała w kwietniu 2004 r. i zrzesza osoby, instytucje oraz jednostki samorządowe w celu propagowania kultury Kaszub i Pomorza. Jej działalność związana jest również z promocją sportu wiejskiego i turystyki na wsi.

Stowarzyszenie w szczególności stwarza warunki do wszechstronnego rozwoju i aktywności sportowo-zdrowotnej społeczności wiejskiej. Jej celem jest również wspieranie poszczególnych grup społecznych: w tym celu prowadzi działania mające na celu likwi-

dadę barier psychologiczno-społecznych i propagowanie zintegrowanego sportu i turystyki pełnosprawnych i niepełnosprawnych. Inicjuje i wspiera działania na rzecz powstawania bazy i zaplecza sportowo-turystycznego na wsi.

Powyższe cele są realizowane dzięki współdziałaniu z wieloma organizacjami społecznymi, administracją państwową, placówkami służby zdrowia i innymi organizacjami i stowarzyszeniami, które pracują na rzecz krzewienia kultury fizycznej, kultury i turystyki. Stowarzyszenie prowadzi działalność popularyzatorską i informacyjno-uświadamiającą. Poprzez pokazywanie pozytywnych przykładów swojej działalności kształtuje właściwe postawy do propagowania aktywności sportowo-turystycznej w powiązaniu z integracją z osobami niepełnosprawnymi. Innymi działaniami, dzięki którym możliwy jest rozwój turystyki w regionie, są także: „inicjowanie działań zmierzających do popularyzacji aktywnych form

spędzania czasu wolnego i kształtowania postaw prozdrowotnych, poszerzanie, rozwijanie i budowa nowych obiektów sportowo-rekreacyjno-turystycznych na terenach wiejskich, propagowanie różnych form spędzania czasu wolnego, w tym turystyki kwalifikowanej (żeglarstwo i kajakarstwo, jazda konna i hipoterapia, turystyka piesza i rowerowa, narciarstwo i inne), organizowanie kongresów, konferencji, sympozjów, posiedzeń, zjazdów, poradnictwa, imprez kulturalnych, rekreacyjnych, oświatowych i innych, a także obozów i wczasów (...)”⁵.

Organizacja ta wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Somoninie inicjuje interesujące imprezy, które stanowią dodatkowe atrakcje podczas pobytu na Kaszubach. Z bardziej znanych wymienić należy Festiwal Potraw Kaszubskich „Kaszebscze Jestku”, który promuje kuchnię kaszubską, Regionalne Biegi Uliczne „Brzegami Raduni” oraz Forum Twórczości Ludowej Ziemi Kaszubskiej. Stowarzyszenie w ciągu lat swojej działalności zorganizowało również szereg imprez dla dzieci, np. Dni Dzieci w Somoninie i dla niepełnosprawnych (np. „Sprawni inaczej są obok Nas” – festyn dla osób niepełnosprawnych). Na terenie miejscowości Ostrzyce było także organizatorem Międzynarodowych Mistrzostw Kaszub w Wolnym Paleniu Fajki „Kaszebsko Pipa”.

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć stowarzyszenia było powołanie Bałtyckiej Karty Agroturystyki w 2005 r. wspólnie z Bałtycką Komisją Turystyki, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Ekspertów Turystyki, Gminą Somonino, Akademią Morską w Gdyni oraz Technikum Hotelarskim w Somoninie. Karta służy społecznościom lokalnym i instytucjom w celu rozwoju turystyki⁶.

Kolejnym stowarzyszeniem jest Kaszubska Fundacja „Nasza Ciecz”, która została założona w Chmielnie w 2001 r. Jej głównym celem jest realizacja zadań z zakresu szeroko pojętej turystyki i ekologii. Jednym z jej działań był udział w Programie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Równać szanse” w 2005 r. „Nasza Ciecz” zdobyła dotację z PAFW w wysokości 14 400 zł na realizację projektu o wartości 21 460 zł „Moja Zemla – Moja Ciecz”. Celem projektu były działania zmierzające do wyrównywania szans edukacyjnych kaszubskiej młodzieży. Główny zamysł został zrealizowany poprzez profesjonalne przygotowanie młodzieży do przewodnictwa po własnej wsi oraz regionie, a także rozbudzenie jej świadomości, jakie szanse stwarza im rozwój turystyki. Zadania zreali-

zowane przy współpracy z młodymi ludźmi polegały na przeprowadzeniu różnego rodzaju warsztatów, których celem była nauka inwentaryzacji krajoznawczej, fotografowanie oraz opracowanie materiałów do druku przewodników po Kaszubach. Uzyskana dotacja została przeznaczona na pokrycie kosztów organizacji warsztatów, zakup aparatów cyfrowych, kamery video, wstępów do obiektów atrakcyjnych turystycznie (np. muzeów) oraz na wynajęcie przewodnika turystycznego po terenie gminy Chmielno⁷.

Na terenie powiatu kartuskiego, głównie w obrębie Ostrzyc działa także Stowarzyszenie Ostrzyckie Lobby Turystyczne w Ostrzycach. Organizacja powstała w 2005 r. i zajmuje się wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu, turystyki i krajoznawstwa. Jej celem jest również organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży. Przejawem działalności tego stowarzyszenia było przygotowanie Regat Żeglarskich o Puchar Jeziora Ostrzyckiego w Ostrzycach w 2004 r. Natomiast w Zgorzałym (gmina Stężycza) od 2001 r. działa Stowarzyszenie Właścicieli Domków Letniskowych „Zgorzałe”, którego funkcją jest zaspokajanie potrzeb socjalnych właścicieli domów letniskowych oraz obrona ich interesów. W Garczu istnieje Stowarzyszenie Turystyczne „Młodzi dla Kaszub” w Garczu, które powstało w 2003 r. Jego misją jest promocja turystyki i krajoznawstwa wśród młodzieży. Instytucja organizuje m. in. różnego typu imprezy o charakterze turystycznym. Drugim celem organizacji jest wspieranie młodzieży bezrobotnej w znalezieniu pracy lub samozatrudnienia w regionie kaszubskim⁸. Przejawem jej działalności może być także otrzymanie dotacji z budżetu powiatu w 2011 r. w wysokości 4 875,00 zł na realizację projektu pt. „Rodno Mowa przetrwała wieki – nie pozwólmy jej zagać”⁹.

PRZEDSIĘBIORSTWA TURYSTYCZNE FUNKCJONUJĄCE W POWIECIE KARTUSKIM

Uprawianie turystyki związane jest zarówno ze zmianą miejsca czasowego pobytu turystów, jak również z koniecznością zaspokojenia ich potrzeb. Istnieje zatem konieczność zaspokojenia zapotrzebowania na szereg usług, np. transportowych, noclegowych, gas-

⁵ Statut Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Kultury, Sportu i Turystyki na Wsi „Przyjazna Wieś Kaszubska” w Somoninie.

⁶ Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie, www.somoninogok.republika.pl/przyjazna_wies.html, dostęp dn. 15.04.2014.

⁷ Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Równać szanse”, www.rownacszanse.pl, dostęp dn. 17.04.2014 r.

⁸ Stowarzyszenie Klon/Jawor – baza danych organizacji pozarządowych, www.bazy.ngo.pl, dostęp dn. 9.12.2013 r.

⁹ Rejestr „Dotacje udzielone na wsparcie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego na 2011”, Starostwo Powiatowe w Kartuzach.

tronicznych lub przewodniczących przez lokalną gospodarkę. W związku z tym popyt na te usługi może być przyczyną pojawienia się na rynku przedsiębiorców (osób fizycznych i prawnych), którzy – podejmując ryzyko gospodarcze – świadczą we własnym imieniu i na własny rachunek określone usługi. Stanowią one podstawowy element podaży w turystyce (RAPACZ, 2007).

Precyzyjne ustalenie liczby urządzeń turystycznych oraz ich wartości jest zadaniem trudnym technicznie. Tego rodzaju sytuacja wynika z faktu, że ruch turystyczny wpływa bezpośrednio i pośrednio prawie na wszystkie sektory gospodarki. Takie rozróżnienie prowadzi do podziału szeroko rozumianego zagospodarowania turystycznego na bezpośrednią i pośrednią gospodarkę turystyczną, co można przełożyć także na właściwe i pośrednie gałęzie przemysłu turystycznego (GIEZGAŁA, 1977).

Podstawowym składnikiem struktury organizacyjno-strukturalnej rynku turystycznego jest przedsiębiorstwo turystyczne. Według A. RAPACZA (2007) tym mianem określa się jednostkę organizacyjną, która prowadzi działalność gospodarczą, polegającą na odpłatnym świadczeniu usług uczestnikom różnych typów i rodzajów turystyki. Odbiorcami korzyści wynikających z funkcjonowania przedsiębiorstwa turystycznego, oprócz osób przebywających poza swoim miejscem zamieszkania, są także mieszkańcy miejscowości, w której go stworzono (RAPACZ, 1998).

Z kolejnej z dostępnych definicji przedsiębiorstwa wynika, że jest ono „podstawową jednostką organizacyjną gospodarki narodowej, służącą zaspokojeniu potrzeb społecznych, tworzoną w celu osiągnięcia efektów ekonomicznych przez produkcję dóbr, świadczenie usług lub inną działalność. Jest samodzielną i samofinansującą się jednostką gospodarczą, posiadającą osobowość prawną” (GOLEMBSKI, 1998). W rozwiniętych krajach kapitalistycznych do przedsiębiorstw zalicza się zarówno przedsiębiorstwa własności indywidualnej, spółki oraz korporacje.

D. SZOSTAK (2006) określa tym mianem celowo zorganizowany, samodzielny ekonomicznie i wyodrębniony pod względem techniczno-usługowym, przestrzennym oraz prawnym zespół ludzi, środków materialnych i finansowych, powołany do prowadzenia określonej działalności gospodarczej poprzez świadczenie usług turystycznych. Zakres funkcjonowania przedsiębiorstwa turystycznego nie ogranicza się do zaspokajania potrzeb bytowych ludności podróżującej, lecz pozwala na maksymalizację w sferze turystyki. Z usług przedsiębiorstwa korzysta zatem ludność miejscowa, co niewątpliwie jest zaletą tego typu placówek.

Analizując funkcjonowanie przedsiębiorstw na

rynku turystycznym i biorąc pod uwagę rodzaj świadczonych usług, można wyróżnić przedsiębiorstwa specjalizujące się w danym typie usług. Dlatego SZOSTAK (2006) wydziela: przedsiębiorstwa transportu turystycznego (których zadaniem jest organizacja przewozu turystów do miejsca docelowego ich podróży i z powrotem), przedsiębiorstwa hotelarskie (zapewnienie noclegu), przedsiębiorstwa gastronomiczne. Wśród tych ostatnich wyróżnia się zakłady żywieniowe typu restauracyjnego, zakłady uzupełniające oraz punkty gastronomiczne. Kolejnymi rodzajami przedsiębiorstw są biura podróży, przedsiębiorstwa usług sportowo-rekreacyjnych i sanatoryjno-uzdrowiskowe. W ramach tej działalności usługowej występują również przedsiębiorstwa zajmujące się informacją i promocją turystyczną. Ze względu na formę własności, przedsiębiorstwa dzieli się także na przedsiębiorstwa państwowe i komunalne, które wchodzi w skład sektora państwowego, sektor prywatny (osoby fizyczne prowadzące działalność usługową), jak również przedsiębiorstwa mieszane.

Nawiązując do wspomnianego podziału przedsiębiorstw turystycznych i *Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007*¹⁰, analizą w niniejszych badaniach objęto następujące sekcje i działy:

- Sekcja H „Transport i gospodarka magazynowa”. W sekcji tej istotne dla rozwoju turystyki są przede wszystkim działy: 49 („Transport lądowy oraz rurociągowy”); 50 („Transport wodny”);
 - Sekcja I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, w której znajdują się działy: dział 55 („Zakwaterowanie”) oraz dział 56 („Działalność usługowa związana z wyżywieniem”).
- Poza najważniejszymi, wyżej wymienionymi rodzajami działalności, która znacząco wpływa na rozwój turystyki, ważne są także placówki należące do:
- Sekcji N „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, a w niej dział 79 – „Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”; a także do:
 - Sekcji R „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, działem 93, tj. „Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna”.

Prowadzone analizy dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej w podziale na sektory własnościowe dowodzą, że począwszy od 1995 r. liczba

¹⁰ Polska Klasyfikacja Działalności (PKD), załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r., Dz. U. 251, poz. 1885, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl, dostęp dn. 31.03.2014 r.

podmiotów ogółem zwiększyła się z około 4,0 tys. do blisko 11,0 tys. w 2011 r. (tab. 3). W 1995 r. najwięcej podmiotów gospodarczych oraz w przeliczeniu

na 1 mieszkańca miała gmina Kartuzy (około 1,5 tys., tj. 49,9 podmiotów na 1 tys. mieszk.) oraz Żukowo (około 1,0 tys., tj. 53,1 na 1 tys. mieszk.).

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w powiecie kartuskim w podziale na sektory własnościowe w latach 1995–2011

Таблица 3. Субъекты национальной экономики, зарегистрированные в реестре РЕГОН в Картузском уезде по формам собственности в 1995–2011 годах

Table 3. Subjects of the national economy registered in the REGON registry in the Kartuzy district by forms of ownership in 1995–2011

Gmina	Podmioty gospodarki narodowej ogółem		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	Ogółem	Na 1 tys. mieszkańców	Ogółem	Na 1 tys. mieszkańców	Ogółem	Na 1 tys. mieszkańców
Lata a – 1995 b – 2000 c – 2005 d – 2011						
Powiat kartuski ogółem						
a	3 963	41,5	70	0,7	3 893	40,8
b	6 430	63,2	176	1,7	6 254	61,5
c	7 825	72,1	274	2,5	7 551	69,6
d	10 972	90,4	295	2,4	10 677	88,0
W tym gminy:						
Chmielno a	171	29,4	3	0,5	168	28,9
b	304	49,0	15	2,4	289	46,6
c	438	67,6	18	2,8	420	64,8
d	578	81,1	19	2,7	559	78,5
Kartuzy* a	1 478	49,9	28	0,9	1 450	48,9
b	2 245	74,6	57	1,9	2 188	72,7
c	2 583	83,3	91	2,9	2 492	80,4
d	3 239	98,8	99	3,0	3 140	95,7
Przodkowo a	173	28,9	13	2,2	160	26,8
b	293	45,5	15	2,3	278	43,2
c	430	62,4	26,	3,8	404	58,6
d	677	83,8	27	3,3	650	80,4
Sierakowice a	498	33,5	2	0,1	496	33,4
b	837	53,7	19	1,2	818	52,5
c	1 005	60,9	39	2,4	966	58,5
d	1 381	76,0	38	2,1	1 343	73,9
Somonino a	198	24,3	7	0,9	191	23,4
b	405	46,8	19	2,2	386	44,6
c	513	56,0	25	2,7	488	53,2
d	675	68,3	27	2,7	648	65,6
Stężycza a	294	38,5	5	0,7	289	37,9
b	432	53,4	21	2,6	411	50,8
c	515	59,3	26	3,0	489	56,3
d	716	74,0	30	3,1	686	70,9
Sulęcyno a	146	32,3	7	1,5	139	30,7
b	221	48,0	9	2,0	212	46,0
c	222	45,9	12	2,5	210	43,4
d	328	63,9	16	3,0	312	60,7
Żukowo* a	1 006	53,1	5	0,3	1 000	52,8
b	1 693	76,9	21	1,0	1 672	75,9
c	2 119	84,8	37	1,5	2 081	83,3
d	3 378	110,8	39	1,3	3 339	109,5

Uwaga: *gminy miejsko-wiejskie

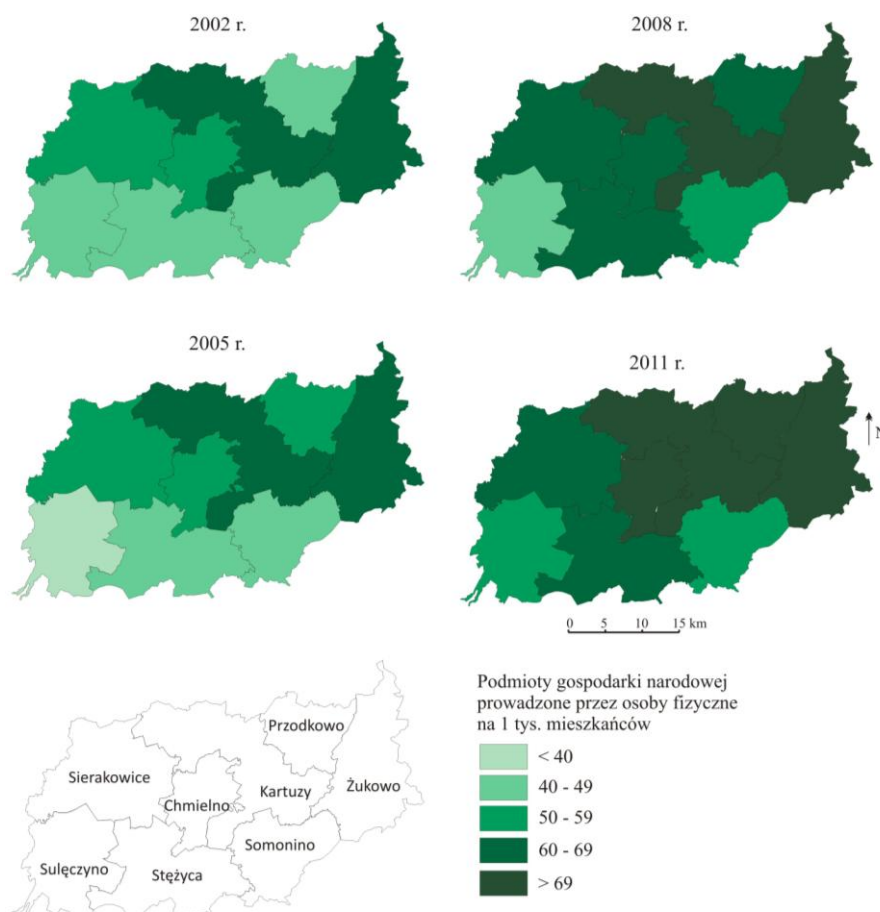
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl/bdl, dostęp dn. 2.07.2014 r. Opracowanie własne

Najmniej podmiotów ogółem istniało w gminie Sulęczyno (około 0,1 tys.), natomiast w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców najmniej podmiotów było w gminie Somonino – 24,3 jednostek gospodarczych.

W 2011 r. najwięcej podmiotów gospodarczych ogółem oraz w przeliczeniu na 1 mieszkańca funkcjonowało w gminie Żukowo (około 3,3 tys., tj. 110,8 na 1 tys. mieszk.) oraz w gminie Kartuzy (około 3,2 tys., tj. 98,8 na 1 tys. mieszk.). Najmniej licznie występowały

powąły podmioty gospodarcze w gminie Sulęczyno (około 0,3 tys., tj. 63,9 na 1 tys. mieszk.). Większość z nich – 97,3%, należała do sektora prywatnego, pozostałe (2,7%) – do publicznego.

Z przeprowadzonych analiz przestrzennego zróżnicowania wskaźnika przedsiębiorczości wynika, że jego największe natężenie w latach 2002–2011 miało miejsce w części wschodniej oraz centralnej omawianego powiatu (rys. 4).

Rys. 4. Zróżnicowanie wskaźnika przedsiębiorczości w powiecie kartuskim w latach 2002–2011

Рис. 4. Дифференциация уровня предпринимательства в Картузском районе в 2002–2011 годах

Fig. 4. Differentiation of the level of entrepreneurship in the Kartuzy district in 2002–2011

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl/bdl, dostęp dn. 2.07.2015 r. Opracowanie własne

W 2002 r. natężenie omawianego wskaźnika w porównaniu do kolejnych lat objętych analizą było najniższe i wynosiło dla powiatu kartuskiego 57 podmiotów na 1 tys. mieszkańców. W tym roku największą wartość wskaźnika osiągnęła gmina Kartuzy (66) i Żukowo (55), a najmniejszą – Sulęczyno (42). W 2011 roku wartość wskaźnika dla powiatu wyniosła 74. Największą wartość wskaźnika osiągnęła tym razem gmina Żukowo (89), następnie gmina Kartuzy (78). Najniższą wartość wskaźnika zanotowano ponownie w gminie Sulęczyno (54).

Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych do grupy tych, które *stricte* powiązane są z turystyką, w 2011 r. zaliczało się 1 017 jednostek (9,3% ogółu; tab. 4). Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej, które poprzez profil swojej działalności powiązane są z sektorem turystycznym, można zauważyć, że na pierwszym miejscu pod względem liczby jednostek znajdują się te, które zajmują się transportem (sekcja H, dział 49 i 50).

W 2001 r. na terenie opisywanego powiatu znalazło się ich aż 575 (56,5% podmiotów powiązanych

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w powiecie kartuskim w 2011 r.
 Таблица 4. Субъекты национальной экономики, зарегистрированные в реестре РЕГОН в Картузском уезде в 2011 г.
 Table 4. Subjects of the national economy registered in the REGON registry in the Kartuzy district in 2011

Gmina	Ogółem	Podmioty gospodarki narodowej powiązane z turystyką							
		Sekcja H		Sekcja I		Sekcja N	Sekcja R	w tym razem z liczby ogółem	Udział w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem [%]
		dział 49	dział 50	dział 55	dział 56	dział 79	dział 93		
Chmielno	578	21	-	26	10	-	2	59	0,54
Kartuzy	3 239	146	-	17	56	2	32	253	2,31
<i>w tym miasto</i>	1 156	65	-	6	36	1	23	131	1,19
Przodkowo	677	37	1	1	14	2	6	61	0,56
Sierakowice	1 381	44	-	18	16	-	11	89	0,81
Somonino	675	33	-	9	20	2	6	70	0,64
Stężycza	716	55	-	22	15	1	12	105	0,96
Sulęczyno	328	13	-	5	9	3	7	37	0,34
Żukowo	3 378	223	2	8	78	6	26	343	3,13
<i>w tym miasto</i>	866	71	-	2	20	1	9	103	0,94
Powiat kartuski	10 972	572	3	106	218	16	102	1 017	9,27

Sekcje i działy według PKD 2007

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stat.gov.pl/bdl, dostęp dn. 31.03.2014 r. Opracowanie własne

z turystyką). Największa ich liczba charakteryzowała gminę Żukowo, prawdopodobnie ze względu na jej położenie względem Trójmiasta, gdzie niezbędne dla mieszkańców tego regionu województwa pomorskiego są częste połączenia komunikacyjne. Duża liczba jednostek gospodarczych zajmujących się transportem znajduje się także w gminie Kartuzy ze względu na fakt, że miasto Kartuzy stanowi główny węzeł komunikacyjny obsługujący obszar niemal całego powiatu.

Drugą, dość liczną grupą jednostek gospodarczych powiązanych z turystyką, stanowiły obiekty gastronomiczne (218) i hotelarskie (106). Tych pierwszych było najwięcej zarejestrowanych w gminie Żukowo (78) i Kartuzy (56), a najmniej – w gminie Sulęczyno (9) oraz na terenie gminy Chmielno (10). W pozostałych gminach powiatu liczba zarejestrowanych jednostek tego typu wahała się od 14 w gminie Przodkowo do 20 w gminie Somonino.

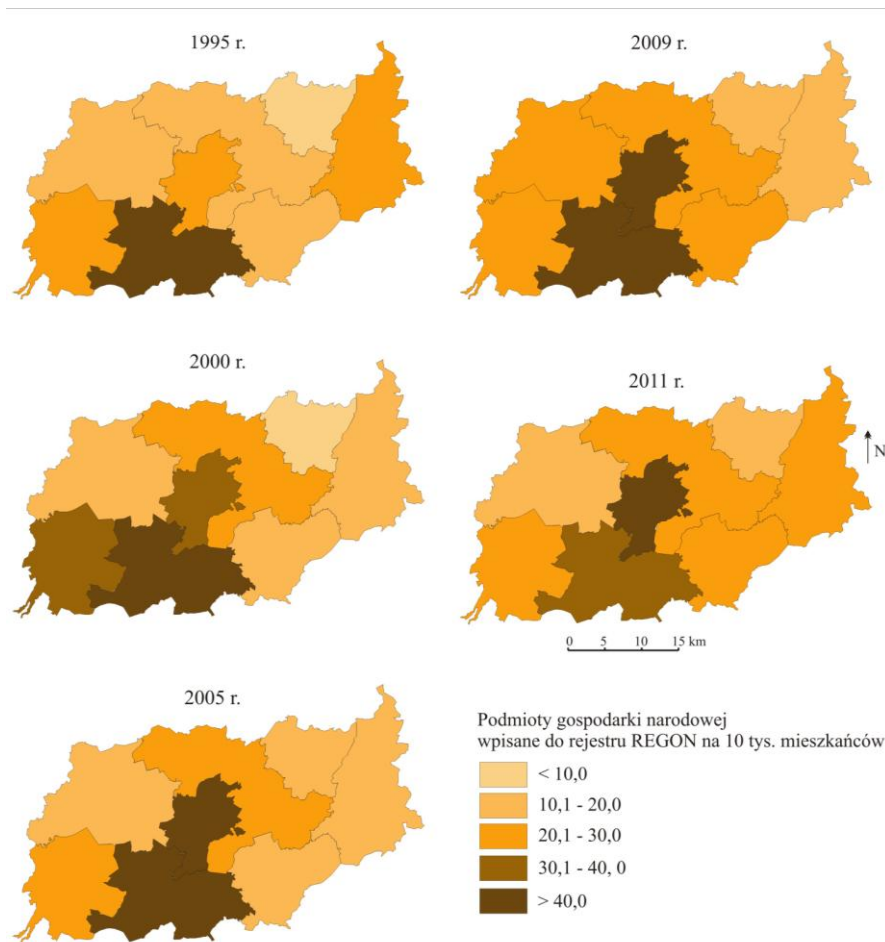
Obiekty hotelarskie stanowiły w 2011 r. tylko 10,4% podmiotów związanych z przemysłem turystycznym w prezentowanym powiecie. Najwięcej wpisanych do rejestru było ich w gminie Chmielno (26) oraz w gminie Stężycza (22). Dość dużo istniało ich także w gminie Sierakowice (18) i Kartuzy (17).

Z punktu widzenia możliwości rozwoju turys-

tyki ważne jest występowanie na danym obszarze jednostek gospodarczych, umożliwiających organizację ruchu turystycznego (sekcja N), których na badanym obszarze znajduje się łącznie 16. Najwięcej było ich w 2011 r. w Żukowie – 6. W pozostałych gminach albo nie było tego typu jednostek (Chmielno, Sierakowice), albo funkcjonowały po 1–2 lub co najwyżej 3 (gmina Sulęczyno) (tab. 4).

Organizacja sportu i rekreacji dla rozwoju funkcji turystycznej jest niezmiernie ważna. Na omawianym terenie znajdowały się w analizowanym roku 102 jednostki o takich profilach, jak: działalność związana ze sportem (grupa 93.1) i działalność rozrywkowa i rekreacyjna (grupa 93.2). Największa liczba tych placówek znajdowała się w gminach miejsko-wiejskich: Kartuzy (32) i Żukowo (26), natomiast najmniej – w gminie Chmielno (2).

Analiza wszystkich związanych z turystyką podmiotów gospodarki narodowej wskazuje, że najwięcej z nich funkcjonowało w gminie Żukowo (343, tj. 3,1% wszystkich podmiotów w powiecie) oraz w gminie Kartuzy (253, czyli 2,3% z liczby podmiotów ogółem). Pozostałe gminy miały na swoim terenie kilkakrotnie mniej podmiotów związanych bezpośrednio z turystyką.

Rys. 5. Podmioty gospodarki narodowej powiązane z turystyką na 10 tys. mieszkańców w powiecie kartuskim w 2011 r.¹¹

Рис. 5. Субъекты национальной экономики, связанные с туристским сектором в Картузском районе (на 10 тыс. жителей) в 2011 году

Fig. 5. The subjects of the national economy associated with the tourism sector in the Kartuzy district (per 10,000 inhabitants) in 2011

Nazwy gmin: p. rys. 4.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stat.gov.pl/bdl, dostęp dn. 2.07.2015 r. Opracowanie własne

Z przedstawionego na rys. 5 wskaźnika, dotyczącego liczby podmiotów gospodarczych powiązanych z turystyką w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynika, że natężenie występowania tych jednostek w powiecie jest nierównomierne i – podobnie jak pozostałe wskaźniki opisane w tym opracowaniu – wykazuje prawidłowość związaną z występowaniem walorów wypoczynkowych.

Począwszy od 1995 roku wysokie wartości omawianego wskaźnika koncentrowały się w centralnej części powiatu oraz w gminie Żukowo. Wskaźnik ten dla całego powiatu kartuskiego wynosił wtedy 19,5 podmiotu na 10 tys. mieszkańców. Największą wartość osiągnął w gminie Stężyca (44,6), a najmniejszą – w gminie Przodkowo (6,7). W 2011 roku wartość tego wskaźnika dla całego powiatu wyniosła 26,7 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Z kolei największe wartości wystąpiły w gminach Chmiel-

no (50) i Stężyca (38,3), a najmniejsze – w gminach Przodkowo (18,6) i Sierakowice (18,7).

PODSUMOWANIE

Prowadzone badania nad rolą otoczenia instytucjonalnego i partnerstwa podmiotów rynku turystycznego w zagospodarowaniu rekreacyjnym regionu kaszubskiego (na przykładzie powiatu kartuskiego) wskazują, że jest ona zróżnicowana w poszczególnych gminach powiatu. Dywersyfikacja ta przejawia się m. in. w liczbie instytucji i organizacji, które pełnią istotną rolę w rozwoju turystyki na prezento-

¹¹ Podmioty gospodarki powiązane z turystyką wg PKD 2004 dla lat 1995–2009 (sekcja H), dla roku 2011 wg PKD 2007 (sekcja I, dział 55 i 56).

wanym terenie. Duże znaczenie pod tym względem mają stowarzyszenia, które – posiadając różne profile działalności – bezpośrednio i pośrednio wpływają na rozwój turystyki. Najwięcej stowarzyszeń działało w gminie Kartuzy i Żukowo, z kolei najmniej tego typu organizacji znajdowało się w gminach Chmielno oraz Przdokowo.

Badania obejmowały również analizę liczby i struktury podmiotów gospodarczych. Z przeprowadzonych analiz nad przestrzennym zróżnicowaniem wskaźnika przedsiębiorczości wynika, że największą przedsiębiorczością charakteryzowały się gminy usytuowane w części wschodniej oraz centralnej powiatu kartuskiego: Kartuzy, Żukowo oraz Chmielno i Przdokowo.

LITERATURA

- Augustowski B., Sylwestrzak J., 1979: Zarys budowy geologicznej i rzeźba terenu. W: Augustowski B. (red.): Pojezierze Kaszubskie. Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Ossolineum, Gdańsk: 49–71.
- Bank Danych Lokalnych GUS, stat.gov.pl/bdl, dostęp dn. 31.03.2014 r.
- Bazy NGO, www.bazy.ngo.pl, dostęp dn. 12.04.2014 r.
- Drzewiecki M., 1980: Rola turystyki w rozwoju ekonomicznym wsi pomorskich. Instytut Turystyki, Warszawa: 211 s.
- Gazeta Kartuska, www.gazetakartuska.pl, dostęp dn. 13.04.2014 r.
- Gieźgała J., 1977: Turystyka w gospodarce narodowej. PWE, Warszawa: 351 s.
- Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie, www.somoninogok.republika.pl/przyjazna_wies.html, dostęp dn. 15.04.2014 r.
- Gołębski G., 1998: Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce wolnorynkowej. AE, Poznań: 209 s.
- Hoffmann W.: Działalność organizacyjna w Kołach i Okręgach. Zarys historii wędkarstwa w Gdańsku. Polski Związek Wędkarski Okręg w Gdańsku, www.pzw.gda.pl, dostęp dn. 14.04.2014 r.
- Jażewicz I., 2009: Funkcjonowanie małych miast Pomorza Środkowego w okresie transformacji systemowej. Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk: 152 s.
- Kowalczyk A., 2001: Geografia turystyki. WN PWN, Warszawa: 288 s.
- Pirozhnik I., 2006: Rozwój drobnej przedsiębiorczości na Białorusi i cechy jej układu przestrzennego. Przedsiębiorczość – Edukacja, 12: 134–148.
- Polska Klasyfikacja Działalności (PKD), załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r., Dz. U. 251, poz. 1885, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl, dostęp dn. 31.03.2014 r.
- Rapacz A., 1998: Przedsiębiorstwo turystyczne na rynku. AE im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław: 280 s.
- Rapacz A., 2007: Przedsiębiorstwo turystyczne w systemie gospodarki. Podstawy prawne działalności przedsiębiorstw turystycznych. W: Przedsiębiorstwo turystyczne. Centrum Doradztwa i Informacji, Wyd. Difin, Warszawa: 13–45.
- Stowarzyszenie Klon/Jawor, www.klon.org.pl, dostęp dn. 6.07.2015 r.
- Szostak D., 2006: Przedsiębiorstwo turystyczne. W: Panasiuk A. (red.): Ekonomika turystyki. WN PWN, Warszawa: 202 s.
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r., Dz. U. 2003, Nr 96, poz. 873, art. 3.

Wpłynął do redakcji: 30 czerwca 2017

Поступила в редакцию: 30 июня 2017

Received: 30 June 2017